

AJUNTAMENT D'ESPORLES

CATÀLEG DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI D'ESPORLES

octubre de 2016

(v.AP-10.2016)

MEMÒRIA JUSTIFICATIVA

Treballs patrocinats pel
Departament de Territori i infraestructures

marès

arquitectura, paisatge i territori

VOLUM I. MEMÒRIA JUSTIFICATIVA

TAULA DE CONTINGUT

1.	INTRODUCCIÓ, CONCEPTE I CONSIDERACIONS GENERALS	5
2.	ANTECEDENTS	6
	2.1 El catàleg en les NS	6
	2.2 Regulació dels elements catalogats	6
	2.3 Valoració general del patrimoni immoble del municipi d'Esporles	7
3.	METODOLOGIA PER A LA REDACCIÓ DEL CATÀLEG	9
	3.1 La transposició de la normativa del PTIM al catàleg	9
	3.2 Categories i elements inclosos en el catàleg	9
	3.3 Graus de protecció	10
	3.4 Codificació dels elements catalogats	11
	3.5 Treball de camp	11
4.	DETERMINACIONS DEL PTIM	12
	4.1 Protecció de conjunts urbans (Norma 46)	12
	4.2 Catàlegs (Norma 47)	12
	4.2.1 Elements (Apartat 1.a)	12
	4.2.2 Grau de protecció (Apartat 1.b)	12
	4.2.3 Fitxa individualitzada (Apartat 1.c)	12
	4.2.4 Ubicació dels elements (Apartat 2)	12
	4.2.5 BIC i altres (Apartat 3)	13
	4.3 Elements etnològics (Norma 48)	13
	4.3.1 Murs de pedra seca (apartat 1)	13
	4.3.2 Marjades (apartat 2)	13
	4.3.3 Fonts de mina i altres	13
	4.3.4 Camins empedrats	13
	4.4 Rutes d'interès cultural (Norma 49)	13
	4.4.1 Definició de les rutes	13
	4.4.2 Mesures de protecció	13
	4.5 Rutes d'interès paisatgístic (Norma 50)	14
	4.5.1 Definició de les rutes	14
	4.5.2 Mesures de protecció	15
5.	DOCUMENTS QUE CONFORMEN EL CATÀLEG	15
	5.1 Contingut normatiu del catàleg	15
	5.2 Contingut de les fitxes particularitzades	16
	5.2.1 Descripció del contingut informatiu de la fitxa	16
	5.2.2 Descripció del contingut normatiu de la fitxa	18
	5.2.3 Descripció de la part gràfica i dels plànols	19
	5.2.4 Tipus d'obres i intervencions	20
	5.3 Contingut dels plànols d'ordenació	21
	5.3.1 Cartografia emprada. Precisió, abast i fonament de les determinacions gràfiques	21
6.	RESUM EXECUTIU DE MODIFICACIONS PROPOSADES	23
7.	AUTORIA TÈCNICA	26
	ANNEX I: RELACIÓ DE LES FITXES D'ELEMENTS CATALOGATS	27
	ANNEX II: BIBLIOGRAFIA I FONTS	33

1. INTRODUCCIÓ, CONCEPTE I CONSIDERACIONS GENERALS

El **Catàleg Municipal del Patrimoni Històric** del terme municipal d'Esporles és un document complementari de les Normes Subsidiàries de Planejament urbanístic (NS). Es redacta en desenvolupament del que disposa l'article 86 del Reglament de Planejament Urbanístic (R.D. 2159/1978) i d'acord amb el previst en el Capítol II del Títol V del PTI de Mallorca i en la Disposició Transitòria tercera de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears, amb els següents termes:

1. Els ajuntaments de les Illes Balears que no disposin de Catàleg de Protecció del Patrimoni Històric, aprovat definitivament, disposaran d'un termini màxim de dos anys, des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, per modificar els seus instruments de planejament general, amb la finalitat d'incloure-hi el Catàleg de Protecció del Patrimoni Històric.
2. En el cas d'incomplir-se aquest termini de dos anys, la formació del Catàleg de Protecció del Patrimoni Històric haurà de tramitar-se conjuntament amb la primera modificació o revisió de l'instrument de planejament general que es redacti.

La regulació de les actuacions que afectin a edificis o elements catalogats es recull a les Normes de Protecció, les quals formaran part de les Normes Urbanístiques de les NS.

Les directrius respecte del planejament general que emanen del PTIM, a fi i afecte de què els municipis garanteixin la protecció del seu propi patrimoni urbanístic, arquitectònic, etnològic i arqueològic, es base en:

- La delimitació dels nuclis antics.
- L'adaptació de condicions d'aprofitament urbanístic dels nuclis tradicionals a les característiques tipològiques existents.
- L'elaboració de catàlegs que garanteixin la preservació del patrimoni històric amb proteccions de caràcter urbanístic i ambiental.
- L'establiment d'una normativa estètica que garanteixi la continuïtat del paisatge urbà.

2. ANTECEDENTS

2.1 El catàleg en les NS

L'antecedent primer d'aquest Catàleg es troba a l'**Inventari d'edificis i elements protegits** que es va incloure a la Revisió de les NS d'Esporles fins la seva aprovació provisional (setembre 2000).

Al document d'aprovació definitiva es va incloure ja un inventari més evolucionat que es va anomenar "catàleg" però que presentava algunes mancances com a tal, entre elles el fet de no haver-se tramitat com a tal catàleg.

Conseqüentment, l'Ajuntament d'Esporles va encarregar la redacció formal d'un Catàleg que va arribar fins al tràmit d'aprovació inicial (2001) i després es va aturar sense motiu aparent, suspenent-se la seva tramitació.

Al 2008 l'ajuntament va tornar a iniciar la tramitació i el Ple de l'ajuntament en sessió ordinària celebrada dia 25 de febrer de 2010, va aprovar inicialment el Catàleg Municipal de Patrimoni Històric (BOIB nº46 de 20/03/2010).

Al gener de 2011 l'ajuntament encarrega a un altre equip redactor la revisió de la tasca feta fins aleshores, en la qual ens trobem en aquests moments.

Al moment de la redacció de la present adaptació del Catàleg de Patrimoni al PTIM, les Normes subsidiàries d'Esporles es troben en el tràmit de Revisió i adaptació al PTM (aprovació inicial en 28/04/11).

Aquesta adaptació del catàleg s'integrarà al cos documental de les Normes subsidiàries.

2.2 Regulació dels elements catalogats

La regulació de la intervenció als edificis catalogats es fa a través de tres instruments de qualificació:

- a) la qualificació urbanística del sòl, pròpiament dita, així com les normes de protecció genèriques contingudes a les *Normes Urbanístiques* de les NS d'Esporles;
- b) les *Normes de Protecció i Conservació del Patrimoni Catalogat* que s'inclouen en aquest Catàleg; i
- c) la regulació de protecció específica de cada element o edifici catalogat a través de les respectives *Fitxes d'element catalogat*.

El patrimoni catalogat ve regulat mitjançant una protecció individualitzada que apareix a la fitxa normativa particularitzada (**Fitxa d'element catalogat**) de cada immoble o element, i per una protecció genèrica que depèn del nivell de protecció assignat, el qual regula el tipus d'obres i intervencions, aprofitament, etc., que es pot realitzar.

La regulació de les actuacions que afectin a edificis o elements catalogats es recull a les Normes de Protecció, les quals formen part de les Normes Urbanístiques de les NS.

Pel que fa a la categoria de "*Bé d'interès cultural*" (BIC) que, posseeixen alguns dels elements catalogats, estan emparats per la Llei 12/1998 del Patrimoni Històric de les Illes Balears. En aquets casos, s'haurà d'aplicar la normativa més restrictiva.

2.3 Valoració general del patrimoni immoble del municipi d'Esporles

El municipi d'Esporles conté dos nuclis antics de població: la vila d'Esporles, localitzada al centre del terme, i s'Esgleieta, al cantó est. Hi ha també dues urbanitzacions dels anys seixanta, es Verger i ses Rotgetes.

La vila d'Esporles té una forma allargada que és determinada pel pas del torrent de Sant Pere. Sorgeix al vessant sud-est de la mola de Planícia i a la capçalera de la vall de Superna, que dóna nom a aquest primer tram del torrent. Voreja les possessions de Son Noguera, Son Vic i sa Granja i, amb el nom de torrent d'Esporles o de Sant Pere, solca el llarg nucli urbà d'Esporles, on és creuat per nombrosos ponts i on rep les aportacions dels torrents de Son Dameto i de na Sastre. Seguint el curs de la carretera arriba a la zona de s'Esgleieta on, després de rebre l'afluent del torrent des Pinar de Canet, conflueix amb el torrent de Valldemossa.

El nucli d'Esporles s'articula entorn els barris més antics de la Vila Vella i la Vila Nova, emplaçats a ambdós costats del torrent i units inicialment pel carrer Balladors i sa Vileta. Estan formats per carrers de traçat irregular, en els que s'obren petits carrerons, amb cases majoritàriament alineades però també amb d'altres que s'aixequen retranquejades deixant lloc a la carrera, precedint la façana. En alguns carrerons, es conserva la seqüència de casa, carrera i hort. La tipologia de les cases és, en general, tradicional i popular, amb construcció de paredat en verd, planta baixa i porxo o pis, i coberta de teulada. Es conserven mostres d'ingressos de portal rodó, tot i que majoritàriament han estat modificats en pla; les finestres són rectangulars, de llum estreta, i finestrons als porxos. Són freqüents els acabats decoratius en façana, amb esgrafiats o amb faixes pintades que emmarquen obertures i requadren forjats i cantoneres. Hi ha exemplars que, per contra, presenten el paredat vist, sense cap tipus de referit ni recreacions decoratives. Destaca el nombre de cases que conserven teules pintades a la volada.

Paral·lel al traçat del torrent, el carrer Joan Riutort s'urbanitzà a partir de finals del segle XIX i es constituí com a artèria principal del nucli a partir del segle XX. El model d'habitatge (principis del XX) es caracteritza per cases en planta baixa i pis, a vegades, amb petit terradet al davant, tancat per un brandolat o un empitador. Les façanes tenen obertures simètriques, i detalls decoratius (ferro artístics, relleus escultòrics, rajoles policromes, etc), que són de caràcter modernista o bé de gust eclèctic.

El patrimoni urbà d'Esporles es veu enriquit i particularitzat pels elements constructius que es bastiren al llarg del procés industrialitzador iniciat en el darrer terç del segle XIX. A Canet se situa l'embrió de l'activitat industrial al voltant de 1830-1860. Gràcies a l'esperit emprenedor de la família Gual de Torrella i a la força de l'aigua que transcorre pel torrent que travessa la finca, a partir de 1839 es van establir molins per a una fàbrica de sabó dur, de flassades i de ciment. Amb tot, la primera fàbrica va ser fundada per Joan Riutort Palmer a sa Granja; el 1870 es construï el molí Draper, aprofitant la força motriu dels salts d'aigua i de l'antic sistema de molins medievals. Amb la finalitat d'augmentar la productivitat, Riutort instal·là dues turbines, una al molí Draper i l'altra devora el pont de sa Turbina (antigament de la Creu). Hi situà 110 telers per teixir el cotó. Des de les hores la fàbrica es coneguda amb el nom de sa Turbina. A partir de 1912, amb l'entrada de la Compañía Fabril, que adquirí l'empresa tèxtil a Pere Riutort, es van instal·lar fàbriques al nucli del poble –l'actual biblioteca municipal– i devora el torrent (fàbrica de ca n'Esteve, situada entre els carrers Cotoner i Canonge Garau, tot just a la vorera del torrent de Sant Pere). També ocupà un lloc important la indústria paperera.

Així doncs, la construcció de fàbriques en el nucli de la vila d'Esporles ha marcat l'evolució urbana i demogràfica del municipi. El nombre important d'obriers és a la base de la formació de diverses agrupacions sindicals. El 1923 la Federació Gremial Esporlarina –que comptava 200 afiliats- inicià la construcció de la Casa del Poble, exponent de la influència de l'arquitectura industrial en la renovació estructural de la construcció, per l'ús de columnes de ferro fos com a nou material.

L'entorn rural presenta una gran riquesa patrimonial. Els estudis i les prospeccions arqueològiques realitzats al llarg dels darrers segles han permès la localització d'un important nombre de jaciments. La tipologia més representativa són els talaiots. Per la seva transcendència científica, destaca la Cova de Canet, amb una estratigrafia plio-pleistocena que ha permès conèixer les formes arcaïques de certs endemismes fòssils balears com el *Myotragus antiquus*, i ha permès ampliar el coneixement de la primera ocupació humana de l'illa de Mallorca.

El patrimoni constructiu més rellevant està determinat pel conjunt de cases de possessió. En general i a grans trets, han conservat la configuració original o, al manco, els aspectes característiques de les construccions tradicionals de la Serra de Tramuntana. Però, més enllà de testimoniar els trets populars, algunes cases com les de Sa Granja o Canet, constitueixen exemples representatius de l'evolució estilística de Mallorca, especialment dels segles XVIII i XIX, per la qual cosa gaudeixen d'un lloc destacat en el catàleg del patrimoni immoble d'Esporles i d'especial consideració historicoartística en l'àmbit illenc.

A l'entorn de les cases de possessió i relacionats amb l'explotació agrària, es conserven exemples de tipologies constructives destinades a l'emmagatzament de productes i a l'estabulació dels animals. El més destacat, en el cas d'Esporles, és l'important nombre de tafones. Moltes d'elles es bastiren al llarg dels segles XVII i XVIII, període de màxima producció d'oli en el municipi.

La geografia muntanyosa i boscosa del municipi està a la base de la valoració paisatgística i ambiental de l'entorn rural. Alhora, l'explotació dels recursos naturals ha propiciat, al llarg dels segles, l'existència d'un nombre important de forns de calç, sitges de carboner i forns, entre d'altres, que enriqueixen el seu patrimoni etnològic. En aquest sentit, la Fita del Ram constitueix un exemple paradigmàtic de tot plegat.

L'abundància d'aigua és també a la base de la formació d'un conjunt important d'elements patrimonials, bàsicament de caràcter etnològic. L'abundància d'aigües subterrànies va motivar la formació de fonts a partir de les quals s'organitzen sistemes, més o menys complexos, de síquies i safarejos. Constructivament, presenten aspectes molt variats, des de les més senzilles i rústiques a les més acurades, que formen espais d'oci com els berenadors. La font emblemàtica és la de Canet o d'en Baster, que gaudeix de la màxima protecció per la seva condició de BIC. En aquest context, el patrimoni d'Esporles torna a tenir transcendència més enllà dels límits del municipi.

L'existència dels torrents i la força de l'aigua varen propiciar el desenvolupament industrial del municipi. Però, amb anterioritat i en el context rural, la força motriu de l'aigua va ser aprofitada i els salts d'aigua van generar la formació de tot un sistema de molins d'origen medieval. Les seves romanalles completen el ric patrimoni immoble del municipi d'Esporles.

3. METODOLOGIA PER A LA REDACCIÓ DEL CATÀLEG

La redacció del Catàleg es realitza en base a l'esquema metodològic que es descriu als següents apartats.

3.1 La transposició de la normativa del PTIM al catàleg

A fi i efecte d'adaptar el contingut del l'*Inventari d'edificis i elements protegits* als requeriments del PTIM, s'ha procedit a comprovar la informació que conté aquest inventari amb la finalitat de determinar l'abast.

La comprovació s'ha portat a terme mitjançant el treball de camp i l'actualització gràfica, bibliogràfica i documental de cada element catalogat.

La incorporació de les directrius que emanen del PTIM, ha implicat:

- Adaptació de les categories del catàleg a les que estableix el PTIM.
- Adaptació als nivells de protecció que estableix el PTIM (A, B i C).

A més, s'ha estimat necessari fer les següents millores, correccions i modificacions:

- Incorporació de nous elements a protegir, d'acord amb els estudis sectorials de protecció redactats pel Consell de Mallorca o que estan dipositats als departaments de Medi Ambient i Patrimoni Històric del Consell, com: *Catàleg de Tafones* (2001), *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana* (1993), *Catàleg dels camins del terme municipal d'Esporles* (Fodesma, 1999), *Catàleg i anàlisi dels camps marjats del terme d'Esporles* (Fodesma, 1998).
- Incorporació de nous elements a protegir com a resultat del treball de camp.
- Incorporació de tots els BIC monument històric del terme d'Esporles que estan inclosos al Registre Estatal de BICs.
- Revisió, ampliació i reestructuració de la fitxa de catàleg.
- Revisió i actualització de la cartografia.
- Actualització fotogràfica.

L'actual redacció corregeix les prescripcions que acompanyaren l'aprovació inicial del Catàleg Municipal de Patrimoni Històric, tal com es deriven de l'acord del Ple de l'ajuntament en sessió ordinària celebrada dia 25 de febrer de 2010 (BOIB n°46 de 20/03/2010).

El resultat de la redacció és un catàleg ampliat respecte a l'aprovació inicial del 2010, doncs s'integren un major nombre d'elements protegits (263 front els 177 de l'aprovació inicial).

En total s'han catalogat **263 elements, dels quals 86 són a sòl urbà i 177 a sòl rústic**, el llistat dels quals es recull com a Annex I al final d'aquesta memòria.

3.2 Categories i elements inclosos en el catàleg

S'ha estructurat els elements segons les categories que estableix el PTIM, amb l'objectiu de donar cabuda a tots els elements de diferent tipologia que integren valors singulars. Així doncs, cada un dels elements protegits ha estat codificat i estructurat d'acord amb les categories que contempla el PTIM.

El PTIM fa especial esment als béns etnològics i als béns d'interès paisatgístic i ambiental. S'ha posat especial esment en la incorporació dels elements d'interès etnològic i d'interès paisatgístic i ambiental que no estaven contemplats a l'**Inventari d'edificis i elements protegits**.

La informació necessària per procedir a la catalogació, deriva de la inclusió de la informació sectorial existent en els estudis realitzats pel Departament de Medi Ambient i Natura del Consell de Mallorca sobre tafones, camins i camps marjats.

La catalogació dels jaciments arqueològics s'ha basat en la recollida de les dades contingudes a la Carta Arqueològica de Mallorca. La informació s'ha completat amb les dades derivades de *Mallorca Arqueològica. Contribució a l'inventari de jaciments* redactat per J. Aranburu Zabala.

Les determinacions del Pla Territorial de Mallorca referides a la catalogació d'elements a protegir vénen definides a la Norma 47. Catàlegs (ED) i a la Norma 48. Elements etnològics (ED).

Així doncs, en el catàleg adaptat, les diferents tipologies d'elements s'estructuren en les següents categories:

- **Arquitectura Civil**, amb el codi **AC** (cases urbanes i cases de possessió)
- **Arquitectura Religiosa**, amb el codi **AR** (església, oratori i cementiri)
- **Bé d'Interès Paisatgístic i Ambiental**, amb el codi **BA** (conjunts urbans)
- **Camins**, amb el codi **BC** (camins amb interès constructiu- FODESMA)
- **Bé Etnològic**, amb el codi **BE** (Fonts, síquies, molins, cases de neu, sitges, forns de calç, ponts, porxos, sistemes hidràulics i altres).
- **Bé d'interès Inducrial**, amb el codi **BI**
- **Enginyeria civil**, amb el codi **EC** (ponts i molins)
- **Escultura Monumental**, amb el codi **EM** (monuments)
- **Jaciment Arqueològic**, amb el codi **JA** (talaiots, coves, jaciments i altres) No es té coneixement de l'existència d'elements representatius de l'arquitectura militar, ni pels treballs de camps realitzats ni per la bibliografia consultada.

El resultat és un catàleg que es distribueixen proporcionalment en les següents categories:

CODI	Nº ELEMENTS	PERCENTATGE
AC	83	31,56%
AR	4	1,52%
BA	26	9,89%
BC	39	14,83%
BE	75	28,52%
BI	3	1,14%
EC	15	5,70%
EM	1	0,38%
JA	17	6,46%
Total elements	263	100,00%

3.3 Graus de protecció

S'estableixen tres nivells de protecció:

- **Protecció integral (A)**
- **Protecció parcial (B)**
- **Protecció ambiental (C, C1)**

Els nivells de protecció **A, B i C i C1**, corresponen als nivells o graus de protecció que defineix la norma 47.1.b del PTIM.

El elements amb la categoria de "Bé d'interès cultural" (BIC), s'integren al Catàleg i amb un grau de Protecció integral (A).

3.4 Codificació dels elements catalogats

Es proposa una ordenació de les fitxes de catàleg segons la categoria i el nivell de protecció.

El codi assignat a cada element catalogat està constituït per tres parts:

1. categoria
2. nombre d'ordre
3. nivell de protecció

CATEGORIA + NOMBRE CORRELATIU / **NIVELL DE PROTECCIÓ**

Categoria	Codi	Nombre d'ordre	Nivell de protecció	Exemple Codi
Arquitectura Civil	AC	N	A, B o C	AC01/C
Arquitectura Religiosa	AR	N	A, B o C	AR01/B
Bé d'Interès Paisatgístic i Ambiental	BA	N	A, B o C	BA01/C
Camins	BC	N	A, B o C	BC01/A
Bé Etnològic	BE	N	A, B o C	BE01/A
Bé D'INTERÈS industrial	BI	N	A, B o C	BI01/A
Enginyeria civil	EC	N	A, B o C	EC01/C
Escultura Monumental	EM	N	A, B o C	EM01/A
Jaciment Arqueològic	JA	N	A, B o C	JA01/A

Al plànols de localització de la fitxa l'element catalogat es delimita mitjançant un polígon de perímetre amb línia negra gruixuda i fons color vermellós, així mateix s'indica a sobre la codificació de l'element.

3.5 Treball de camp

S'ha portat a terme un exhaustiu treball de camp per tal de comprovar i actualitzar gràficament cada element catalogat.

En el cas de no haver pogut accedir a l'interior d'un determinat element catalogat s'ha especificat a l'apartat *Directrius d'intervenció* de la fitxa individualitzada. En tot cas previ a la concessió de llicència d'obra major, serà prescriptiu un informe d'un tècnic competent en matèria de patrimoni per valorar i preservar els elements d'interès patrimonial.

4. DETERMINACIONS DEL PTIM

Les determinacions del Pla Territorial Insular de Mallorca referides a la catalogació d'elements a protegir vénen definides al CAPÍTOL II. PATRIMONI URBANÍSTIC I ARQUITECTÒNIC del Pla Territorial Insular de Mallorca.

L'actual catàleg d'elements protegits és un document que s'incorporarà a l'**Adaptació de les Normes Subsidiàries al Pla Territorial Insular de Mallorca**.

4.1 Protecció de conjunts urbans (Norma 46)

Es delimita gràficament en els plànols la zona de **nucli antic**. Aquesta delimitació s'ha pres de les **Normes Subsidiàries** (NS) que foren aprovades definitivament per la Comissió Insular d'Urbanisme de Mallorca el 23/11/2001 (BOIB 22/12/2001). Abasta l'àrea més rellevant pel que fa a la conservació patrimonial de tipologies tradicionals i a la persistència de trames urbanes originals. Aquesta zona és objecte d'una protecció específica en les NS.

4.2 Catàlegs (Norma 47)

4.2.1 Elements (Apartat 1.a)

S'han catalogat els elements inclosos dins les següents categories: jaciments arqueològics, arquitectura religiosa, escultura monumental religiosa i heràldica, arquitectura i enginyeria civil, arquitectura militar, béns etnològics, béns d'interès industrial i béns d'interès paisatgístic i ambiental, entenent com a tal no tan sols els espais amb valors naturals destacats (orografia, hidrografia, flora i fauna), sinó també tots aquells conjunts urbans (carrers, barris, etc.) amb unes característiques determinades que els confereixen una unitat valorable des d'un punt de vista etnològic, històric o social.

S'ha diferenciat en el grafisme entre elements i àmbits, entenent-se aquests darrers com a una zona o conjunt d'elements que queden recollits dins la categoria de béns d'interès paisatgístic i ambiental.

4.2.2 Grau de protecció (Apartat 1.b)

Els nivells de protecció del catàleg es reestructuren segons els tres nivells bàsics proposats pel PTIM en aquest apartat.

4.2.3 Fitxa individualitzada (Apartat 1.c)

Es reestructura la fitxa individualitzada per tal d'adaptar-se al contingut establert pel PTIM.

En els casos de nivell de **Protecció integral (A)** s'ha definit una zona de protecció al voltant de l'element catalogat, a fi de preservar el seu àmbit d'influència.

En referència als jaciments arqueològics, els plànols d'ordenació incorporen la delimitació dels elements, d'acord amb les característiques específiques de les fitxes del catàleg de béns i la delimitació aproximada de l'àmbit d'excavació, d'acord amb el contingut gràfic d'aquestes i del catàleg de patrimoni del Govern Balear. S'estarà en allò que disposa a les normes urbanístiques mentre no s'hagi delimitat específicament l'àmbit del jaciment per un tècnic especialista i la delimitació aprovada per l'administració competent en matèria de patrimoni històric.

4.2.4 Ubicació dels elements (Apartat 2)

La ubicació dels elements catalogats serà indicada en els plànols generals d'informació de les Normes Subsidiàries.

4.2.5 BIC i altres (Apartat 3)

El catàleg recull tots els elements individuals declarats BIC i consigna a cada fitxa particularitzada aquesta protecció específica.

4.3 Elements etnològics (Norma 48)

4.3.1 Murs de pedra seca (apartat 1)

S'han catalogat els murs que delimiten amb camí o carretera que es consideren d'alt valor paisatgístic ambiental, s'han delimitat i descrit a la fitxa individualitzada.

4.3.2 Marjades (apartat 2)

S'han catalogat les àrees paisatgístiques formades per grups de marjades, s'han delimitat i descrit a la fitxa individualitzada.

4.3.3 Fonts de mina i altres

S'han catalogat les fonts de mina, els forns de calç, les cases de neu i les barraques, rotlos de sitja i forns de carboner, s'han delimitat i descrit a la fitxa individualitzada.

4.3.4 Camins empedrats

S'han catalogat els camins empedrats i s'han delimitat i descrit a la fitxa individualitzada.

S'han catalogat els pous i rellotges de sol, s'han delimitat i descrit a la fitxa individualitzada.

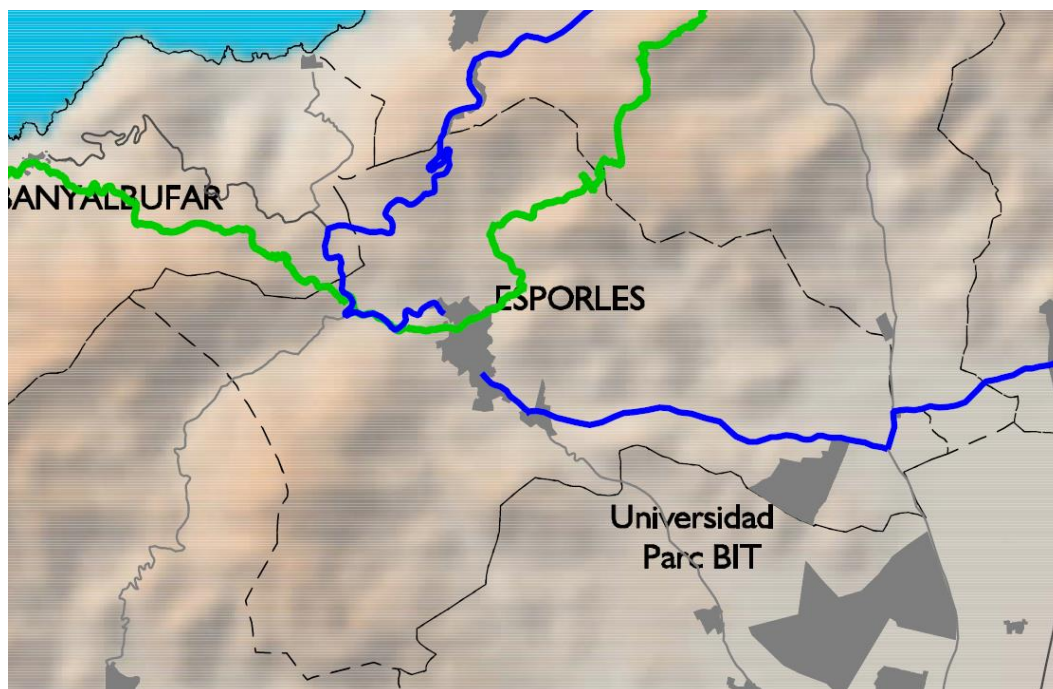
4.4 Rutes d'interès cultural (Norma 49)

4.4.1 Definició de les rutes

El PTIM preveu una ruta d'interès cultural que afecta al terme municipal d'Esporles, la ruta núm. 4 del Barroc, que discorre per la carretera Ma-10 (Pollença-Andratx). Aquesta ruta té com objectiu difondre la realitat patrimonial, promoure la seva conservació i potenciar el seu coneixement i comprensió. D'acord amb les determinacions del PTIM s'estableix una protecció específica per a la residència de Sa Granja.

4.4.2 Mesures de protecció

El traçat d'aquesta ruta es recull als plànols del sòl rústic. S'ha establert una zona de protecció al voltant de la residència de Sa Granja tal i com ve grafiat a la planimetria on prohibeixen actuacions que puguin malmetre o perjudicar el patrimoni catalogat, les visuals, l'entorn o la qualitat paisatgística. Es recull a l'article 17 de les Normes sobre Mesures de protecció de les Rutes d'interès cultural.

— 1.- Rutes Arqueològiques	
— 2.- Rutes del Gòtic	
— 3.- Rutes des Castells	— 5.- Pedra Seca
— 4.- Rutes del Barroc	— 6.- Artà-Lluc

Imatge 1. Rutes d'interès cultural i naturalístic.

4.5 Rutes d'interès paisatgístic (Norma 50)

4.5.1 Definició de les rutes

El PTIM preveu dues rutes d'interès paisatgístic que afecten al terme municipal d'Esporles:

- Ruta la Pedra en Sec (Ruta nº5)
- Ruta na Cerdana (Ruta del sistema hidràulic de Palma), coincident amb el traçat del Sistema Hidràulic de la Font den Baster (fitxa EC13/A – BIC - BOE Núm 192, de 24/05/2005).

Els elements catalogats que es troben total o parcialment a dintre de la Ruta de la Pedra en sec son els següents:

- BC02/A: Camí des Correu
- BC12/A: Pas de Son Cabaspre

BC31/A: Camí vell de Son Simonet

Els elements catalogats que es troben total o parcialment a dintre de la Ruta na Cerdana son els següents:

- EC13/A: Sistema hidràulic de la Font d'en Baster (BIC JACIMENT. BOE Núm 192, de 24/05/2005)

4.5.2 Mesures de protecció

S'ha establert una zona de protecció de quinze metres a cada banda al voltant del traçat de Ruta la Pedra en Sec dels de cada un dels elements que les constitueixen tal i com ve grafiat a la planimetria i on es prohibeixen actuacions que puguin malmetre o perjudicar el patrimoni catalogat, les visuals, l'entorn o la qualitat paisatgística de la ruta

.D'acord amb el que estableix la declaració de BIC, s'estableix una zona de protecció de cinc metres a cada banda del Sistema Hidràulic de la Font den Baster on es prohibeixen actuacions que puguin malmetre o perjudicar el patrimoni catalogat, les visuals, l'entorn o la qualitat paisatgística de la ruta

Es recull a l'article 18 de les Normes sobre Mesures de protecció de les Rutes d'interès paisatgístic

Es recull a l'article 18 de les Normes sobre Mesures de protecció de les Rutes d'interès paisatgístic

5. DOCUMENTS QUE CONFORMEN EL CATÀLEG

El catàleg està format per la següent documentació:

- Memòria Justificativa
 - Annex I. Relació de les fitxes d'elements catalogats
 - Annex II. Lèxic definicions i bibliografia
- Normes generals
- Fitxes particularitzades
- Plànols d'ordenació

5.1 Contingut normatiu del catàleg

La regulació del catàleg s'estableix des de la fitxa particularitzada específica de cada element catalogat i des de la normativa general del catàleg, sense perjudici del compliment de totes aquelles altres normes del planejament que li siguin aplicables.

La regulació normativa de la fitxa particularitzada s'estableix als apartats denominats *Protecció de l'element* i *Zona de Protecció*. Aquests apartats contenen:

- El **nivell de protecció** de l'element catalogat
- La **protecció legal específica** corresponent a la declaració, al seu cas, de Bé d'interès Cultural (BIC) o Bé Catalogat (BC).
- La regulació d'**usos**, bé per definició concreta o bé per remissió a la norma general d'ús del catàleg.
- Les **directrius d'intervenció**
- Els **elements a conservar**
- La definició, si escau, d'una **zona de protecció** i la determinació de les limitacions que siguin aplicables.

Les Normes generals del catàleg inclouen:

- La definició de l'àmbit de catalogació.
- La definició de les categories de protecció.
- El tipus d'actuacions a realitzar als elements catalogats, detallant una gradació d'obres que seran compatibles o no segons el grau de protecció.
- La consideració de les intervencions preferents i de les intervencions admissibles, amb la seva regulació.
- La regulació de les zones de protecció.
- La normativa d'usos.
- Les condicions de parcel·lació de les finques amb àmbits catalogats.
- Les normes del règim de disciplina o del deure de conservació del patrimoni, així com els mecanismes per a la revisió i modificació del propi catàleg.

5.2 Contingut de les fitxes particularitzades

El document més específic del Catàleg és el conjunt de **Fitxes d'elements catalogats** de cada element protegit.

La informació inclosa en la fitxa és una primera aproximació al coneixement de l'element immoble. Com a tal, la seva funció és la de constituir la base per a la documentació més exhaustiva a realitzar en cada cas concret, en fase prèvia o simultània a les decisions d'intervenció. Aquesta documentació, com a mínim, s'ha de referir, per descripció i per avaluació històrica, ambiental i cultural, a tots i cada un dels punts descrits a la fitxa, i a totes aquelles parts no descrites a la fitxa per manca d'accessibilitat immediata.

Les directrius particulars d'intervenció s'han de considerar com a una guia per al disseny de la intervenció arquitectònica i per a la valoració cultural d'aquesta per part dels organismes que controlen la seva idoneïtat, a completar sempre per la documentació descrita al paràgraf anterior.

A les fitxes consta el nivell de protecció de cada element, que emana de les Normes de Protecció. Pels elements afectats per una normativa específica, aquesta es fa constar i és d'obligat compliment.

5.2.1 Descripció del contingut informatiu de la fitxa

Codi: El codi d'identificació de cada un dels elements identificats. En color vermell i situat a la dreta superior en cada una de pàgines de la fitxa.

1. Identificació espacial:

Municipi: Municipi on es localitza

Nucli/Àrea: Fa referència al nucli urbà o al predi o indret de sòl rústic on s'ubica l'element.

Carrer/plaça/camí: Les adreces duen els noms dels carrers o camins segons la retolació oficial o segons la tradició oral. Així mateix s'indica en lo possible el numero de casa, En el cas d'accés per camins que surten d'alguna carretera, només s'especifica el punt quilomètric de la carretera d'on surt el camí.

Parcel·la: En el cas d'emplaçament en sòl rústic s'indica la parcel·la i polígon

Polígon: En el cas d'emplaçament en sòl rústic s'indica la parcel·la i polígon

Coordenades UTM: Es determinen les coordenades UTM del centre geomètric aproximat de la planta de l'element catalogat.

Referència cadastral: Referència cadastral de la parcel·la i illeta on s'ubiquen en el cas de sòl urbà, i de parcel·la polígon en el cas de sòl rústic.

Urbà/rústic: Classificació urbanística del sòl

Plànol: Identificació del plànol de situació (full) on apareix amb més precisió i extensió la ubicació de l'element o àmbit catalogats.

Escala: Indica l'escala del plànol (1/1.000 per a sòl urbà i 1/5.000 per a sòl rústic).

2. Identificació de l'element:

Denominació: S'ha realitzat una primera aproximació històrica de l'element o àmbit, la qual cosa ha permès donar-ne nom a la majoria dels elements catalogats. Per això s'ha tingut en compte la tradició històrica i la tradició oral més o menys arrelada en el poble. Els noms s'han normalitzat al català amb algunes excepcions en què s'ha respectat l'ortografia del llinatge de la família propietària. S'ha donat prioritat al nom històric documentat perquè és important que la toponímia original no desaparegui de la memòria històrica del poble.

Categoria: Arquitectura Civil (AC): cases urbanes i cases pageses i de possessió. **Arquitectura Religiosa (AR):** església, oratoris i cementiri. **Béns d'Interès Paisatgístic i Ambiental (BA):** carrers i espais naturals. **Camins (BC):** (camins amb interès constructiu- FODESMA) **Béns Etnològics (BE):** fonts, síquies, rentadores, cases de neu, sitges, forns de calç, porxos, camins, sistemes hidràulics, ponts, tafones, molins i camps marjats. **Enginyeria Civil (EC):** ponts i altres, **Jaciments arqueològics (JA).**

Tipologia: Classificació dels elements en tipus d'acord amb certes analogies formals o funcionals estables

Ús: Forma en què s'utilitza o es fa servir l'element

Cronologia: Al igual que en el cas de l'autor, no sempre es pot establir la data d'una construcció amb precisió. A més, l'edificació actual és una suma de distintes aportacions d'èpoques diferents, per la qual cosa la data que es recull correspon a la més significativa o la que ha deixat la petjada més important en relació a l'aspecte actual.

Autoria: S'ha complimentat només en els casos que estan documentats segons la bibliografia i/o la memòria històrica popular. Com que en la majoria dels casos es tracta d'arquitectura popular, és molt difícil de conèixer el nom dels qui hi han intervingut.

Estil: Moviment artístic

3.Descripció de l'element:

Descripció: Conjunt d'informació referent a cada element catalogat

Bibliografia: Referències bibliogràfiques de l'element

4.Estat de conservació:

Descripció: Valoració l'estat actual de conservació de les diferents parts de l'element catalogat: conjunt, entorn/parcel·la, volumetria, estructura, façanes, cobertes, interiors, jardins/patis/clostra, i altres (aljubs, edificacions complementàries, etc.).

5.Protecció de l'element:

És l'apartat més important ja que té caràcter normatiu segons el PTM, i és on es detalla el grau de protecció otorgat, la regulació dels usos permesos, els elements destacats a preservar, la definició de les intervencions preferents (IP) i de les intervencions admissibles (IA). En aquest punt s'incorporen també les proteccions específiques de què puguin gaudir els elements en virtut de la seva inclusió en altres figures.

Nivell de protecció: Especifica la categoria de protecció aplicable (A, B o C).

Protecció legal específica: S'assenyalen, si n'hi ha, altres normatives de protecció d'aplicació específica a l'element catalogat (declaració com a BIC, jaciments inventariats, etc.).

Usos permesos: amb caràcter general el règim d'usos es correspon amb la qualificació de sòl rústic o la zona de sòl urbà en la qual es troba el bé catalogat, si bé la fitxa pot restringir el ventall d'usos possibles, com és fa per exemple en el cas dels sistemes hidràulics i de les àrees marjades. També hi ha tipologies de béns (per exemple creus de terme, fites...) per als quals no és possible establir cap ús dels urbanísticament regulats.

Directrius d'intervenció: Definició de les intervencions preferents i admissibles sobre l'element catalogat

Elements a conservar: Elements constructius que per les seves característiques s'han de conservar

6. Zona de protecció:

Descripció: En els casos en els que s'ha considerat necessari s'ha definit una zona de protecció al voltant de l'element catalogat, a fi de preservar el seu àmbit d'influència. Aquesta zona queda grafada en els plànols.

5.2.2 Descripció del contingut normatiu de la fitxa

És evident que les definicions de les obres possibles que afecten l'edifici en el seu conjunt (Restauració, Conservació, Reestructuració, etc.) no resulten tan adients quan s'han d'aplicar a elements concrets i més encara a les obres relacionades amb ells (p.ex.: les obres que es poden fer a l'entorn d'un objecte històric aïllat).

Tot i amb això, la definició del terme "Restauració" com a "obres amb la finalitat de reposar o retornar l'edifici a les seves característiques originals" ha de ser calibrada des de la perspectiva que un bon nombre d'edificis del centre urbà d'Esporles constitueixen una espècie de palimpsest amb superposició de reformes d'importància diferent, mentre que els diferents elements tenen diferents graus de conservació i de compatibilitat entre ells.

D'altra banda els elements puntuals que figuren a la fitxa s'han d'entendre no tan sols com a objectes específics (p. ex.: llits d'escala, permòdol, arc, brancalada...) sinó també com a conjunts d'objectes (p. ex.: façana, pati...). Com aquests gairebé sempre agrupen objectes individuals de categoria diferent, cal incloure-hi també conceptes més bé genèrics, com és ara "Pauta constructiva" (d'un determinat tipus o estil arquitectònic), "Pauta arquitectònica", "Ambient", etc. (més endavant s'acompanya un recull del lèxic unificat referit a elements constructius i arquitectònics, qualificatius i directrius particulars).

El contingut normatiu de la fitxa es redueix a dos vessants:

1. La remissió al nivell de protecció genèrica que correspon a l'element catalogat.
2. Les determinacions específiques i particularitzades que es contenen en un apartat específic.

Les especificacions particulars de la fitxa són una sèrie de directrius encaminades a ser una eina per als tècnics de l'Ajuntament i també per als arquitectes i altres tècnics interventors en el Patrimoni, per què aquesta intervenció sigui feta de la manera més adequada possible.

S'ha de tenir en compte que, quan s'intervé en un edifici catalogat, s'ha de fer amb les següents premisses o **directrius d'intervenció genèriques**:

1. El coneixement de les característiques tipològiques i estilístiques bàsiques que li donen el seu valor patrimonial i que constitueixen la seva personalitat.
2. Salvaguarda dels elements que confereixen el seu valor patrimonial.
3. La unitarietat de la intervenció: una intervenció no s'ha de convertir en un collage d'estils recuperats ni ha de prescindir de cap element que compongui l'estil bàsic que defineix l'edifici.
4. Jerarquització de la intervenció, que apareix en aquells casos en què es vol donar un èmfasi molt especial a la característica més important que personifica un tipus determinat.
5. La intervenció ha de dignificar encara més l'edifici, no restar-li valor patrimonial; per tant, l'execució ha d'estar feta amb les tècniques adequades, amb els materials apropiats i per les persones més indicades.
6. Finalment, cada edifici ha tingut al llarg de la seva història una sèrie d'intervencions ja fetes que en general compliquen, distorsionen i fan perdre el seu valor. Sabent com n'és de complicat, de recuperar l'estat original, les intervencions han de ser susceptibles de millorar l'edifici actual.

5.2.3 Descripció de la part gràfica i dels plànols

Informació fotogràfica. Totes les fitxes van acompanyades de les corresponents fotografies digitals en color.

Plànols de situació. El Catàleg va acompanyat dels plànols d'emplaçament sobre la cartografia MTIB, on s'ha assenyalat l'emplaçament de cada element catalogat, de forma més precisa en sòl urbà (escala 1/1.000) que en sòl rústic (1/5.000). En cada fitxa s'inclou un reproducció parcial del plànol de situació amb la delimitació de l'element i l'entorn immediat de l'element catalogat.

5.2.4 Tipus d'obres i intervencions

Les obres a realitzar en els immobles existents poden variar en ordre creixent del seu nivell d'intervenció transformadora de l'edifici o immoble original i venen definides a l'art. 7. Tipus d'obres i intervencions.

5.3 Contingut dels plànols d'ordenació

En el treball de redacció del catàleg ha estat imprescindible la revisió de la localització cartogràfica dels elements. S'han detectat moltes errades en la de la cartografia urbana i també en la localització dels elements en sòl rústic, fonamentalment els béns etnològics i dels jaciments arqueològics.

S'han replantejant tots els elements catalogats sobre la nova cartografia MTIB 2006 (escala 1/5.000, pels elements ubicats a sòl rústic, i 1/1.000 pels elements situats a sòl urbà). Les fitxes inclouen un plànol amb la ubicació de l'element sobre la cartografia, amb les coordenades UTM del seu centre (centre de gravetat de la seva planta).

5.3.1 Cartografia emprada. Precisió, abast i fonament de les determinacions gràfiques

Com a base cartogràfica per la planimetria s'ha emprat la el MAPA TOPOGRÀFIC ILLES BALEARS (MTIB) vectorial de SITIBSA (escala de referència 1/1.000) pel sòl urbà i 1/5.000 pel sòl rústic.

La cartografia utilitzada (MTB 2006) procedeix de les restitucions de fotografies aèries ortogonals, amb escales de referència nominals d'1/5.000 (per a tot el terme municipal) i 1/1.000 per al sòl urbà. Per sobre d'aquestes escales es perd proporcionalment la precisió esperable de la cartografia i ha de tenir-se present l'augment del marge d'error corresponent.

Tota la cartografia està georeferenciada segons las especificacions de SITIBSA, i utilitza la projecció geogràfica ETRS89.

Las escales que s'indiquen en els plànols corresponen a les que es representen sobre el paper però, donat el caràcter digital de tota la documentació gràfica, pot ésser reproduïda amb escales i formats variables.

L'escala de la representació sobre paper és d'1/1.000 per al sòl urbà i 1/5.000 per a sòl rústic. Referides a les escales nominals de la cartografia, en l'execució d'aquesta document no s'han d'admetre diferències superiors a l'1% en mesuraments lineals, o del 2%, en les superficials respecte a les derivades del propi grafisme dels seus plànols.

Totes les manipulacions necessàries per a l'elaboració del present document han estat elaborades per l'equip redactor que, en cap cas, ha alterat la base cartogràfica.

Les bases cartogràfiques utilitzades es presenten a la següent taula:

PLÀNOL	ESCALA	CAPA	FONT	ESCALA FONT
SÒL URBÀ	1:1000	mtib_1000	MTIB 2006 - SITIBSA	1:1000
		toponimia_1000	MTIB 2006 - SITIBSA	1:1000
		fulls_5000	Elaboració pròpia	1:1000
		carreteres	MTIB 2006 - SITIBSA	1:1000
		torrents	DG de Recursos Hídrics	1:5000
		limit_municipal	MTIB 2006 - SITIBSA	1:5000
		limit_urba	NS adaptades al PTI	1:1000
		Catàleg	Elaboració pròpia	1:1000
		Zona de protecció	Elaboració pròpia	1:1000
SÒL RÚSTIC	1:5000	MTIB_5000	MTIB 2006 - SITIBSA	1:5000
		Toponimia_5000	MTIB 2006 - SITIBSA	1:5000
		fulls_5000	Elaboració pròpia	1:5000
		carreteres	MTIB 2006 - SITIBSA	1:5000
		torrents	DG de Recursos Hídrics	1:5000
		limit_municipal	MTIB 2006 - SITIBSA	1:5000
		limit_urba	NS adaptades al PTI	1:5000
		sòl rústic	NS adaptades al PTI	1:5000
		Camins catalogats	Catàleg de camins del Consell de Mallorca	1:5000
		pedra_sec	Departament de pedra en sec del Consell de Mallorca	1:5000
		pedra_sec_buffer	Elaboració pròpia a partir de la ruta de Pedra en sec	1:5000
		Ruta_barroc	Elaboració pròpia a partir del MTIB 2006	1:5000
		Catàleg	Elaboració pròpia	1:5000
		Zona de protecció	Elaboració pròpia	1:5000

6. RESUM EXECUTIU DE MODIFICACIONS PROPOSADES

El REIAL DECRET LEGISLATIU 2/2008, de 20 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei del Sòl, estableix en el seu article 11 punt 3 el següent:

"En los procedimientos de aprobación o de alteración de instrumentos de ordenación urbanística, la documentación expuesta al público deberá incluir un resumen ejecutivo expresivo de los siguientes extremos:

a) Delimitación de los ámbitos en los que la ordenación proyectada altera la vigente, con un plano de su situación, y alcance de dicha alteración.

b) En su caso, los ámbitos en los que se suspendan la ordenación o los procedimientos de ejecución o de intervención urbanística y la duración de dicha suspensión."

En base a l'exposat a l'article en qüestió s'inclou en aquest apartat una relació dels principals canvis que s'han introduït en aquest document respecte a l'ordenació vigent per part de l'**Inventari d'edificis i elements protegits** i l'abast d'aquesta alteració.

1. Ajust de la cartografia del planejament a la cartografia de base MTIB 1:1.000 (urbà) i 1:5.000 (rústic) de SITIBSA, criteri adoptat per les diferents administracions i organismes supramunicipals.
2. Adopció als grau de protecció del PTIM:
 - Nivell de protecció integral (A)
 - Nivell de protecció parcial (B)
 - Nivell de protecció ambiental (C)
3. Adopció de la fitxa particularitzada de cada element al PTIM, amb els següents camps normatius:
 - Protecció de l'element:
 - o Nivell de protecció
 - o Protecció legal específica
 - o Usos permesos
 - o Directrius d'intervenció
 - o Elements a conservar
 - Zona de protecció:
 - o Descripció
4. Incorporació de nous elements, d'acord amb els estudis sectorials de protecció redactats pel Consell de Mallorca i com a resultat del treball de camp.

CODI	DENOMINACIÓ /SITUACIÓ	NIVELL
AC58/A	JARDINS DE SA GRANJA	A
BA13/A	COVA DELS ERMESSETS	A
BE01/A	FONT SON BERNARDÍ	A
BE03/A	RELOTGE DE SOL DE SON COLL	A
BE07/A	RELOTGE DE SOL DE SON MALFERIT	A

BE09/A	TAFONA DE SON QUINT	A
BE12/A	TAFONA DE SON POQUET	A
BE13/A	TAFONA DE SON LLABRÉS	A
BE14/A	TAFONA DE SON FERRÀ	A
BE15/A	TAFONA DES VERGER	A
BE16/A	FONT DES JONCS	A
BE17/A	RELOTGE DE SOL DE SA GRANJA A	A
BE18/A	ALJUB DE LES ERMITES VELLES	A
BE19/A	RELOTGE DE SOL DE SON TUGORES	A
BE20/A	TAFONA DE SON DAMETO	A
BE21/A	TAFONA DE SON CABASPRE	A
BE22/A	TAFONA DE SON ANTIC	A
BE23/A	TAFONA DE SA GRANJA	A
BE24/A	RELOTGE DE SOL DE SON ANTIC W	A
BE25/A	RELOTGE DE SOL DE SON DAMETO	A
BE26/A	RELOTGE DE SOL DE SON FERRÀ E	A
BE27/A	RELOTGE DE SOL DE SON FERRÀ S	A
BE28/A	RELOTGE DE SOL DE SON MAS	A
BE29/A	RELOTGE DE SOL DE SON TRIES	A
BE30/A	RELOTGE DE SOL DE SON ANTIC E	A
BE61/A	TAFONA DES POUET DE SOBREMUNT	A
BE68/A	TAFONA DE CAN FAVA	A
BE69/A	TAFONA DE CAN MANENT	A
BE70/A	TAFONA DE CANET	A
BE71/A	TAFONA DES RAFAL	A
BE72/A	FONT DE L'HORT DEN COLL	A
EC01/C	PONT DE SA TURBINA	C
EC14/A	MOLÍ DE SON CABASPRE	A

5. No catalogació dels elements:

DENOMINACIÓ /SITUACIÓ	NIVELL
Casa urbana entre mitgeres, l'immoble que va ser catalogat ha estat substituït per una obra nova	-
Conjunt urbà de Son Fort	
Casa urbana entre mitgeres, no presenta cap interès patrimonial.	

6. Adaptació de fitxes:

Sa Font de Na Bastera ha passat a Sistema hidràulic de la Font d'en Baster (EC13/A) per tal d'adaptar-se a al BIC JACIMENT. BOE Núm 192, de 24/05/2005.

Unificació d'elements perquè s'incorporen a un àmbit major, per tant, passen a formar part d'un Bé d'Interès Paisatgístic i Ambiental.

CODI ANTIC	CODI NOU	DENOMINACIÓ /SITUACIÓ	NIVELL
E1-03	BA05/C	CASES ENTRE MITGERES AMB CARRERA	C
E1-04			
E1-07	BA16/C	CASES ENTRE MIGERES AMB CARRERA	C
E1-24a	BA01/C	CASES URBANES ENTRE MITGERES	C
E1-24b			
E1-33	BA11/C	CONJUNT URBÀ DE SON TORRAT	C

7. AUTORIA TÈCNICA

La responsabilitat tècnica en la coordinació, redacció i producció del Catàleg Municipal del Patrimoni Històric corresponen a:

- **Jaume Luis Salas**, arquitecte
- **Júlia Roman Quetgles**, historiadora de l'art

Esporles, octubre de 2016

Per l'equip redactor,

Sgt: **Jaume Luis Salas**
arquitecte

ANNEX I: RELACIÓ DE LES FITXES D'ELEMENTS CATALOGATS

Listat d'elements catalogats ordenat per codi:

CODI	DENOMINACIÓ	SÒL	LOCALITZACIÓ	NIVELL
AC01/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer de Sant Pere, 39/Carrer Major,1	C
AC02/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Major, 12	C
AC03/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Major, 31	C
AC04/C	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Major, 87	C
AC05/B	CASA AÏLLADA	URBÀ	Carrer Major, 118	B
AC06/B	CASA AÏLLADA	URBÀ	Carrer Major, 146	B
AC07/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Major, 161	C
AC08/B	ES BALADUC	URBÀ	Carrer Major, 160	B
AC09/A	LA RECTORIA	URBÀ	Carrer Rectoria, 7, 9, 11	A
AC10/C	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer de la Rectoria, 2	C
AC11/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Nou de Sant Pere, 32-32 A	C
AC12/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Nou de Sant Pere, 17, 19	C
AC13/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer de Sa Creu, 16	C
AC14/A	CASA AÏLLADA	URBÀ	Plaça de la Balanguera, 5	A
AC15/C	CASA URBANA	URBÀ	Carrer de la Rectoria, 13	C
AC16/B	CA N'ARBOÇ	URBÀ	Placeta des Pla, 7	B
AC17/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Mateu Font, 6-4	B
AC18/B	CAN DARDAL	URBÀ	Carrer Campanar, s/n	B
AC19/B	CAN TERRETA	URBÀ	Plaça d'Espanya, 5, Mossen Alcover, 2	B
AC20/B	S'HOSTAL	URBÀ	Carrer Costa de Sant Pere, 8	B
AC21/C	CAN CALÍ	URBÀ	Carrer Major, 107	C
AC22/C	CASES DE SA CIMENTERA DE CANET	RÚSTIC	Carretera S'Esglaieta-Esporles, km 2,1	C
AC23/C	CASA DE LA VILA	URBÀ	Plaça d'Espanya, 1	C
AC24/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Joan Riutort, 35-37/Cotoner	B
AC25/C	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Mestre Munar, 30	C
AC26/C	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer de Sa Creu, 1, cantonada Carrer Nou de Sant Pere	C
AC27/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Joan Riutort, 40	B
AC28/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Passeig del Rei, 8	C
AC29/B	CA SA CATALANA	URBÀ	Costa de Son Tries, 6	B
AC30/C	S'ESCORNADOR	URBÀ	Mossèn Alcover, 17	C
AC31/C	CASA DES POBLE	URBÀ	Carrer Casa des Poble, 8	C
AC32/B	CASA SEMIAÏLLADA	URBÀ	Carrer Mestre Munar, 22 i 24	B
AC33/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Balladors, 13	C
AC34/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Balladors, 20	C
AC35/B	CAN GOMES	URBÀ	Carrer Joan Riutort, 2-4, cantonada Carrer Jaume I	B
AC36/B	CASA AÏLLADA	URBÀ	Carrer de la Pau, 2	B
AC37/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer del Sol, 6	C
AC38/C	ESCOLES VELLES	URBÀ	Carrer Miquel Marqués, 21	C
AC39/A	JARDINS DE CANET	RÚSTIC	Carretera S'Esglaieta-Esporles, km 1,3	A
AC40/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Joan Riutort, 33, cantonada Carrer Cotoner, 1	B

AC41/B	CAN MAS	URBÀ	Carreró de la Soledat, 5	B
AC42/B	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer de la Vilanova, 85	B
AC43/B	CASA AÏLLADA	URBÀ	Carrer de Son Comes, 6	B
AC44/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer de la Beata, 6	C
AC45/B	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Joan Cabot, 29-31	B
AC46/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Vilanova, 77	B
AC47/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer de la Lluna, 6	C
AC48/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer de la Lluna, 8	C
AC49/A	ARC DE S'ESGLEIETA	URBÀ	Carrer Principal	A
AC50/B-A	CASES DE SON DAMETO	RÚSTIC	Camí de son Dameto	B-A
AC51/B	CASES DE SON CABASPRES	RÚSTIC	Camí de Son Cabaspre	B
AC52/B	CASES DE SON SIMONET	RÚSTIC	Camí de Son Simonet	B
AC53/A	CASES DE SA GRANJA	RÚSTIC	Carretera Puigpunyent-Esporles, km 9,9	A
AC54/B	CASES DE SA CASA NOVA	RÚSTIC	Camí de Sa Casa Nova	B
AC55/B	CASES DE SON POQUET	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2	B
AC56/B	CASES DE SON FERRÀ	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,4	B
AC57/B	ES POUET DE SON FERRÀ	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,7	B
AC58/A	JARDINS DE SA GRANJA	RÚSTIC		A
AC59/B	CASES DE SON TRIES	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 0,4	B
AC60/B-A	CASES DE SON QUINT	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta Esporles, km 4,2	B-A
AC61/B	CASES DE SON COLL	RÚSTIC	Carretera Establiments Esporles, km 10,1	B
AC62/B	CASES DE SON MAS	RÚSTIC	Camí de Son Mas	B
AC63/B	CASES DES RAFAL	RÚSTIC	Camí des Rafal	B
AC64/B-A	CASES DE BELLAVISTA	RÚSTIC	Costa de Sant Pere	B-A
AC65/C	CASES DE SON GALCERAN	RÚSTIC	Carrer Joan Riutort	C
AC66/B	CASES DE SON MIRALLES	RÚSTIC	Camí des Pinar de Canet	B
AC67/B	CASES DE SES PLANES	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta-Esporles, km 2,5	B
AC68/B	CASES DE SES ROTES	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta Esporles, km 2,6	B
AC69/B	CASES DE CAN MANENT	RÚSTIC	Camí de Sobremunt	B
AC70/B-A	CASES D'ES POUET DE SOBREMUNT	RÚSTIC	Camí de Sobremunt	B-A
AC71/B	CASES DES VERGER	RÚSTIC	Camí de Sobremunt, 4-6	B
AC72/B	CASES DE SOBREMUNT	RÚSTIC	Camí de Sobremunt	B
AC73/B	CASES DE CAN FAVA	RÚSTIC	Camí de Sobremunt	B
AC74/B	CASES DE SA FONT LLARGA	RÚSTIC	Sa Font Llarga	B
AC75/B	CASES DE SON LLABRÉS	RÚSTIC	Camí de Son Malferit	B
AC76/B	CASES DE SON MALFERIT	RÚSTIC	Camí de Son Malferit	B
AC77/B	CASES DE SON TUGORES	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 10,2	B
AC78/B-A	CASES DE SON ANTIC	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 11,5	B-A
AC79/B	CASES DE SA CASA NOVA DE CANET	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 9,5	B
AC80/A	CASES DE CANET	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta-Esporles, km 1,3	A
AC81/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Costa de Son Trias, 9	B
AC82/C	CASA ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer Costa de Sant Pere, 6-7	C
AC83/B	CASA EN CANTONADA	URBÀ	Carrer Joan Riutort, 1	B
AR01/A	ESGLÉSIA DE SANT PERE	URBÀ	Plaça Església, s/n	A
AR02/A	ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE L'OLIVAR	URBÀ	Carretera Palma-Valldemossa, km 10,600	A

AR03/B	ERMITA VELLA	RÚSTIC	Pla de s'Ermita Vella	B
AR04/B	ERMITA DE MARISTEL-LA	RÚSTIC	Ermita de Maristella	B
BA01/C	CONJUNT DE CASES UNIFAMILIARS ENTRE MITGERES	URBÀ	Carrer darrera la paret, 24-36	C
BA02/C	CONJUNT SUBURBÀ D'ES GARROVERAL	URBÀ	Carrer Major (final)	C
BA03/C	CONJUNT URBÀ DE SA VILETA	URBÀ	Carrer de Sant Pere, Carrer Costa i Llobera, Carreró de sa Vileta	C
BA04/C	CONJUNT DE CASES ENTRE MITGERES	URBÀ	Plaça d'Espanya c/v Carrer Joan Riutort, 1	C
BA05/C	CASES ENTRE MITGERES AMB CARRERA	URBÀ	Carrer Major, 18-28	C
BA06/C	CONJUNT URBÀ CARRER JOAN RIUTORT	URBÀ	Carrer Joan Riutort, 10-22	C
BA07/C	CONJUNT URBÀ CARRER MESTRE MUNAR	URBÀ	Carrer Mestre Munar, 21, 23, 25.	C
BA08/C	CASES ENTRE MIGERES AMB CARRERA	URBÀ	Carrer Major, 52-56	C
BA09/C	CONJUNT URBÀ DE SON COMES	URBÀ	Son Comes	C
BA10/C	CONJUNT URBÀ DE S'ESGLEIETA	URBÀ	Carretera Palma-Valldemossa, km 10,600	C
BA11/C	CONJUNT URBÀ DE SON TORRAT	URBÀ	Son Torrat	C
BA12/C1	CONJUNT URBÀ CARRER PANSA	URBÀ	carrer Pansa	C1
BA13/A	COVA DELS ERMESSETS	RÚSTIC		A
BA14/A	FITA DE TERME	RÚSTIC	Carretera Esporles-Establiments	A
BA15/A	S'AVENC DEN CORBERA	RÚSTIC	Camí de Can Mayol	A
BA16/A	FITA DEL RAM	RÚSTIC	Fita del Ram	A
BA17/C	CONJUNT URBÀ CARRER RECTORIA	URBÀ	Carrer de la Rectoria	C
BA18/C	CONJUNT DE CASES PLACETA DE SA TEULERA	URBÀ	Placeta de sa Teulera, 1-5	C
BA19/C1	CONJUNT URBÀ SA VILANOVA	URBÀ	Vilanova, Joan Riutort, Joan Cabot, Soledat, Beata, Costa des Rafal.	C1
BA20/C1	CONJUNT URBÀ CARRER BALLADORS	URBÀ	Carrer Balladors	C1
BA21/C1	CONJUNT URBÀ CARRER MAJOR	URBÀ	Carrer Major	C1
BA22/C	CONJUNT URBÀ CARRER MATEU FONT	URBÀ	Carrer Mateu Font	C
BA23/C	CONJUNT URBÀ CAS GORRIÓ	URBÀ	Carrer Torrent	C
BA24/C	CONJUNT URBÀ CARRER TORRENT	URBÀ	Carrer Torrent	C
BA25/C	CONJUNT CARRERONS CARRER MAJOR	URBÀ	Carrer Major	C
BA26/C	TORRENT DE SANT PERE	URBÀ	TORRENT DE SANT PERE	C
BC01/A	CAMÍ VELL DE PALMA	RÚSTIC	Camí Vell de Palma	A
BC02/A	CAMÍ DES CORREU	RÚSTIC	Camí des Correu	A
BC03/A	CAMÍ D'ESPORLES A VALLDEMOSSA	RÚSTIC	Camí d'Esporles a Valldemossa	A
BC04/A	CAMÍ DE SA FONT DE SON TRIES	RÚSTIC	Camí de sa font de Son Tries	A
BC05/A	CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE (CAMÍ DES PESCADORS)	RÚSTIC	Camí vell des Port des Canonge	A
BC06/A	CAMÍ DES PINAR DE CANET	RÚSTIC	Camí des Pinar de Canet	A
BC07/A	PAS DES CEGO	RÚSTIC	Camí Pas des Cego	A
BC08/A	CAMÍ DE SON FERRÀ	RÚSTIC	Camí de Son Ferrà	A
BC09/A	CAMÍ DE SON MALFERIT A SARRIÀ	RÚSTIC	Camí de Son Malferit a Sarrià	A
BC10/A	CAMÍ DE S'ERMITA	RÚSTIC	Camí de s'Ermita	A
BC11/A	CAMÍ PUIG DE SES ERMITES	RÚSTIC	Camí Puig de ses Ermites	A
BC12/A	PAS DE SON CABASPRES	RÚSTIC	Pas de Son Cabaspres	A
BC13/A	CAMÍ DE S'ERMITA PER SA GRANJA I ES CASTELLET	RÚSTIC	Camí de S'Ermita	A
BC14/A	CAMÍ DE CAN CONVENT I ES BORN	RÚSTIC	Camí de can Convent i es Born	A
BC15/A	CAMÍ DES COMELLAR DES POLLETS	RÚSTIC	Camí des Comellar des Pollets	A
BC16/A	PAS DE SON VIC	RÚSTIC	Pas de Son Vic	A
BC17/A	CAMÍ DE S'ERMITA AL TERME DE PUIGPUNYENT	RÚSTIC	Camí de s'Ermita al terme de Puigpunyent	A
BC18/A	CAMÍ DE SON TRIES AL CAMÍ DE S'ERMITA PER SA GRANJA I ES CASTELLET	RÚSTIC	Camí de Son Tries al camí de s'Ermita	A

BC19/A	CAMÍ DE SON TRIES A BELLAVISTA	RÚSTIC	Camí de Son Tries a Bellavista	A
BC20/A	CAMÍ DES PUIG DE SON BERNADÍ	RÚSTIC	Camí des puig de Son Bernadí	A
BC21/A	CAMÍ DES COMELLAR DES MAL CUINAT	RÚSTIC	Camí des comellar des Mal Cuinat	A
BC22/A	PAS DE SON POQUET	RÚSTIC	Camí pas de Son Poquet	A
BC23/A	PAS DE S'ENEGADA	RÚSTIC	Camí Pas de s'Enggada	A
BC24/A	CAMÍ DE PUIGPUNYENT A ESTABLIMENTS	RÚSTIC	Camí de Puigpunyent a Establiments	A
BC25/A	CAMÍ DE SON DAMETO	RÚSTIC	Camí de Son Dameto	A
BC26/A	CAMÍ DE SA GRANJA	RÚSTIC	Camí de Sa Granja	A
BC27/A	CAMINS DES COLL DES BOUS	RÚSTIC	Camins des coll des Bous	A
BC28/A	CAMÍ DEL COR DE JESÚS	RÚSTIC	Camí del Cor de Jesús	A
BC29/A	CAMÍ DE SA COMA D'EN LLOBERA	RÚSTIC	Camí de Sa Coma d'en Llobera	A
BC30/A	CAMÍ DE SON DAMETO A LA CARRETERA C-710	RÚSTIC	Camí de Son Dameto a la carretera C-710	A
BC31/A	CAMÍ VELL DE SON SIMONET	RÚSTIC	Camí vell de Son Simonet	A
BC32/A	CAMÍ DE LA FONT DE DALT DE SON TRIES	RÚSTIC	Camí de la font de dalt de Son Tries	A
BC33/A	CAMÍ DES VERGER AL CAMÍ DE SON MALFERIT A SARRIÀ	RÚSTIC	Camí des Verger al camí de Son Malferit a Sarrià	A
BC34/A	ENLLAÇ ENTRE ELS CAMINS DE S'ERMITA PER SA GRANJA I PER ES PENYAL GRAN	RÚSTIC		A
BC35/A	PAS DEL CAMÍ DE S'ERMITA PER SA GRANJA I ES CASTELLET	RÚSTIC		A
BC36/A	CAMÍ DE S'ERMITA PER ES PENYAL GRAN	RÚSTIC	Camí de s'Ermita per es Penyal Gran	A
BC37/A	CAMÍ DE SES ERMITES	RÚSTIC	Camí de ses Ermites	A
BC38/A	CAMÍ DES PUIG DES BOIXOS	RÚSTIC	Camí des Puig des Boixos	A
BC39/A	CAMÍ DE SON TRIES A LA FONT DE BAIX DE SON TRIES	RÚSTIC	Camí de Son Tries a la font de Baix de Son Tries	A
BE01/A	FONT DE SON BERNADÍ	RÚSTIC		A
BE02/A	RELOTGE DE SOL DE CA NA BERNADETA	URBÀ	Camí de Sa Claraboia	A
BE03/A	RELOTGE DE SOL DE SON COLL	RÚSTIC	Carretera Establiments Esporles, km 10,1	A
BE04/A	CASA DE SA NEU	RÚSTIC	Camí de sa Fita del Ram	A
BE05/A	FONT LLARGA	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 3,9	A
BE06/A	FONT I MINA DE SON MALFERIT	RÚSTIC	Camí de Son Malferit	A
BE07/A	RELOTGE DE SOL DE SON MALFERIT	RÚSTIC		A
BE08/A	MINA SON MALFERIT	RÚSTIC	Camí de Son Malferit	A
BE09/A	TAFONA DE SON QUINT	RÚSTIC		A
BE10/A	MARJADES DE SA MIRANDA	RÚSTIC	Camí des Verger	A
BE11/A	PUJOLET DE SON CABOT	RÚSTIC	Bellavista	A
BE12/A	TAFONA DE SON POQUET	RÚSTIC		A
BE13/A	TAFONA DE SON LLABRÉS	RÚSTIC		A
BE14/A	TAFONA DE SON FERRÀ	RÚSTIC		A
BE15/A	TAFONA DES VERGER	RÚSTIC		A
BE16/A	FONT DES JONCS	RÚSTIC		A
BE17/A	RELOTGE DE SOL DE SA GRANJA A	RÚSTIC	Carretera Puigpunyent-Esporles, km 9,9	A
BE18/A	ALJUB DE LES ERMITES VELLES	RÚSTIC		A
BE19/A	RELOTGE DE SOL DE SON TUGORES	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 10,2	A
BE20/A	TAFONA DE SON DAMETO	RÚSTIC		A
BE21/A	TAFONA DE SON CABASPRE	RÚSTIC		A
BE22/A	TAFONA DE SON ANTIC	RÚSTIC		A
BE23/A	TAFONA DE SA GRANJA	RÚSTIC	Ctra. Puigpunyent-Esporles km9,9	A
BE24/A	RELOTGE DE SOL DE SON ANTIC W	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 11,5	A
BE25/A	RELOTGE DE SOL DE SON DAMETO	RÚSTIC	Carretera Andraitx-Pollença, km 77	A

BE26/A	RELOTGE DE SOL DE SON FERRÀ E	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,4	A
BE27/A	RELOTGE DE SOL DE SON FERRÀ S	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,4	A
BE28/A	RELOTGE DE SOL DE SON MAS	RÚSTIC	Camí de Son Mas	A
BE29/A	RELOTGE DE SOL DE SON TRIES	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 0,4	A
BE30/A	RELOTGE DE SOL DE SON ANTIC E	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 11,5	A
BE31/A	HORT DE LA RECTORIA	URBÀ	Carrer de la Rectoria i carrer Nou de Sant Pere	A
BE32/A	TAFONA DE CAN JANER	URBÀ	Carrer Pont, 2	A
BE33/A	FONT DES RAFAL	RÚSTIC	Carretera Esporles-Banyalbufar, km 1,4	A
BE34/A	FONT FIGUERA	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 3,1	A
BE35/A	FONT DE SES ERMITES	RÚSTIC	Camí de ses Ermites	A
BE36/A	MARJADES DE SON MAS	RÚSTIC	Son Mas	A
BE37/A	MINA DE NA SUREDA	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta-Esporles, km 1,6	A
BE38/A	SIQUIA DE CANET	RÚSTIC	S'Empeltada	A
BE39/A	ALJUB DE SES MONGES	URBÀ	Plaça de l'Església	A
BE40/A	ALJUB CASES SON CABASPRES	RÚSTIC	Camí de Son Cabaspres	A
BE41/A	FONT DE SON CABASPRES	RÚSTIC	Camí de Son Cabaspres	A
BE42/A	FONT DE S'HORT	RÚSTIC	Camí de son Dameto	A
BE43/A	FORN DE CALÇ COMA DEN LLOBERA	RÚSTIC	Camí Coma den Llobera	A
BE44/A	FORN DE CALÇ COMA DEN LLOBERA	RÚSTIC	Camí Coma den Llobera	A
BE45/A	FORN DE PA DE CARBONER	RÚSTIC	Moleta de Son Cabaspres	A
BE46/A	ALJUB DE SA MOLETA	RÚSTIC	Moleta de Son Cabaspres	A
BE47/A	MARJADES DE CAN COVENT	RÚSTIC	Can Covent	A
BE48/A	FONT NOVA DE SON FERRÀ	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,4	A
BE49/A	FONT DE S'HORT DE SON FERRÀ	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,4	A
BE50/A	FONT DEN BASSINA	RÚSTIC	Carretera Puigpunyent- Esporles, km 8,1	A
BE51/A	SA PICA REDONA	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 2,7	A
BE52/A	FONT DE DALT DE SON TRIES	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 1,5	A
BE53/A	ALJUB DE SON FERRÀ	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, Km 2,4	A
BE54/A	ALJUB DE SON VICH	RÚSTIC	Camí de sa Fita del Ram	A
BE55/B	MARGE DE S'ESCORXERA	RÚSTIC	Carretera de Banyalbufar	B
BE56/A	BASSA DE SON TRIES	RÚSTIC	Bosc de son Tries	A
BE57/A	ROTLOS DE CARBONER A MOLA DEL RAM	RÚSTIC	Mola del Ram	A
BE58/A	FONT DE SON QUINT	RÚSTIC	carretera S'Esgleieta-Esporles, km 4,2	A
BE59/A	FONT DE SON QUINT (2)	RÚSTIC	carretera S'Esgleieta-Esporles, km 4,2	A
BE60/A	FONT DE SON TRIAS DE BAIX	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 0,2	A
BE61/A	TAFONA DES POUET DE SOBREMUNT	RÚSTIC		A
BE62/A	ALJUB DES RAFAL	RÚSTIC	Camí des Rafal	A
BE63/A	FONT DE SON MAS	RÚSTIC	Camí de Son Mas	A
BE64/A	MUNTANYETA CA L'AMET	RÚSTIC	Coma de Ca l'Amet	A
BE65/A	TORRENTÓ DE CA L'AMET	RÚSTIC	Coma de Ca l'Amet	A
BE66/A	FONT I ABEURADOR DE SA PIQUETA	RÚSTIC	Carretera d'Esporles a Establiments, km 10,4	A
BE67/A	MARGES DE BELLAVISTA	RÚSTIC	Bellavista	A
BE68/A	TAFONA DE CAN FAVA	RÚSTIC		A
BE69/A	TAFONA DE CAN MANENT	RÚSTIC		A
BE70/A	TAFONA DE CANET	RÚSTIC		A
BE71/A	TAFONA DES RAFAL	RÚSTIC		A
BE72/A	FONT DE L'HORT DEN COLL	RÚSTIC		A

BE73/A	BROLLADOR DE LA PLACETA DES PLA	URBÀ	Placeta des Pla	A
BE74/A	FITA DE TERME	RÚSTIC	Camí de Can Mayol	A
BE75/A	SÍQUIA DE SA TURBINA	RÚSTIC		A
BI01/C	ANTIGA FÀBRICA TÈXIL CAN FORTUNY	URBÀ	Carrer Ramon Llull, 3	C
BI02/C	FÀBRICA DE CARTRÓ	URBÀ	Carrer de can Campos, 12	C
BI03/B	SA TURBINA	RÚSTIC	Carretera Esporles-Banyalbufar, km 1,4	B
EC01/A	PONT DE SA TURBINA	RÚSTIC		A
EC02/A	PONT DEL CARRER MAJOR	RÚSTIC	Carrer Major- Carretera Banyabufar	A
EC03/A	PONT DEL CARRER NOU DE SANT PERE	URBÀ	Carrer Nou de Sant Pere, 35-37	A
EC04/A	PONT DE SA TEULERA	URBÀ	Carrer Mateu Font- Placeta de sa Teulera	A
EC05/A	PONT DE SA CREU	URBÀ	Carrers Sa Creu, 18-Can Arboç, 2	A
EC06/A	PONT DES XARAGALL	URBÀ	Carrer Major, 78-80	A
EC07/A	PONT DEL CARRER DE LA PAU	URBÀ	Carrer Major, 78-80	A
EC08/A	PONT CAMÍ DE SON DAMETO	RÚSTIC	Camí de Son Dameto	A
EC09/A	MOLÍ DE CAN ROCA	RÚSTIC		A
EC10/A	MOLI DE CAN MAVI	RÚSTIC	Carretera Esporles-Puigpunyent	A
EC11/B	MOLI DE CAN ROIG	RÚSTIC	Carretera Esporles-Banyalbufar	B
EC12/A	PONT DE SON QUINT	RÚSTIC	Carretera Esporles-S'Esgleieta	A
EC13/A	SISTEMA HIDRÀULIC DE LA FONT D'EN BASTER	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta Esporles, km 3,9	A
EC14/A	MOLÍ DE SON CABASPRE	RÚSTIC		A
EC15/A	MOLI DE SA FONT LLARGA	RÚSTIC	Carretera de Sobremunt, km 3,9	A
EM01/A	COR DE JESÚS	RÚSTIC		A
JA01/A	TALAIOT PLA DES BOSC/SON DAMETO	RÚSTIC	Carretera Andraitx-Pollença, km 77	A
JA02/A	TALAIOT DE SON CABASPRE	RÚSTIC	Camí de son Cabaspre	A
JA03/A	TALAIOT DE S'OSSERA	RÚSTIC	Carretera Esporles-Banyalbufar, km 2	A
JA04/A	BAIX DE S'OSSERA	RÚSTIC	Carretera de Esporles Banyalbufar, km 1,6	A
JA05/A	COVA DES MORO	RÚSTIC	Camí des Pinar de Canet	A
JA06/A	TALAIOT DE MIRALLES	RÚSTIC	Camí des Pinar de Canet	A
JA07/A	COVA DES MONJO	RÚSTIC	Carrer de sa Cova des Monjo	A
JA08/A	ES PUIG DES MOROS	RÚSTIC	Carretera Establiments Esporles, km 10,1	A
JA09/A	TALAIOT DES CORRAL FALS	RÚSTIC	Carretera s'Esgleieta-Esporles, km 2,5	A
JA10/A	JACIMENT SON LLABRÉS	RÚSTIC	Camí de Son Malferit	A
JA11/A	TALAIOT DES CARAGOL	RÚSTIC	Camí de Son Malferit	A
JA12/A	JACIMENT SON TUGORES	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 10,2	A
JA13/A	TALAIOT SON TUGORES	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 10,2	A
JA14/A	TALAIOT DES PUIG DE SES FORQUES	RÚSTIC	Carretera de Valldemossa, km 10,2	A
JA15/A	COVA DE CANET	RÚSTIC	Carretera S'Esgleieta-Esporles, km 1,3	A
JA16/A	SA FONT DE S'HERBA SANA / SON SIMONET	RÚSTIC		A
JA17/A	ES RACÓ DE BANYALBUFAR / SA GRANJA	RÚSTIC		A

ANNEX II: BIBLIOGRAFIA I FONTS

- ALBERTÍ, J., ROSSELLÓ, R., *Història d'Esporles. Segles XIII-XIV*, Palma, 1996.
- ARXIDUC LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA. *Les Balears. Descrites per la paraula i la imatge* [1871], Palma, 2003.
- BATET COMPANY, C., *L'aigua conquerida. Hidraulisme feudal en terres de conquesta*, Barcelona, 2006.
- BERARD, J., *Viaje a las Villas de Mallorca* [1789], Palma, 1983.
- BYNE, A; STAPLEY, M., *Cases i jardins de Mallorca* [1928], Palma, 2002.
- CANTARELLAS, C., *Ses nostres cases*, Sa Nostra, Palma, 1986.
- CARBONELL, R. i SALOM, M., *Els retaules de l'església parroquial de Sant Pere d'Esporles*, 1998.
- Carta arqueològica de Mallorca.
- Catàleg de Tafones*. Consell de Mallorca, Departament de Medi Ambient, 2001.
- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*. Consell Insular de Mallorca, 1993.
- Catàleg dels camins del terme municipal d'Esporles*. Fodesma, 1999.
- Catàleg i anàlisi dels camps marjats del terme d'Esporles*. Fodesma, 1998.
- D.D.A.A., *Elements de la societat pre-turística mallorquina*, Palma, 1989.
- D.D.A.A., *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Promomallorca, Inca, 1991.
- D.D.A.A., *Guia de la Serra de Tramuntana*. Palma: Ed. Govern Balear, Consell Insular de Mallorca. Dinamització Econòmica al Medi Rural –zona 5B, 1997.
- ESCARTÍN, J.M., *El procés d'industrialització a Esporles. 1830-1960*, Palma, 1991.
- Esporles*. Bolletí monogràfic especial. Ajuntament d'Esporles, 1995.
- Esporles. Guia dels pobles de Mallorca*, núm. 48, Mallorca, 2003
- FULLANA, M., *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*, Editorial Moll, Mallorca, 1999.
- GARCÍA ARRANDO, M.A., *Los relojes de sol de Mallorca. Catálogo*. Consell de Mallorca, 2006.
- GARCÍA PASTOR, J., *Rutes Amagades de Mallorca*. Palma: Imprenta Politècnica, 1965-1980.
- GORRIES, A., *Les cases de neu de Mallorca*, Palma, 2001.
- GORRIES, A., *Palma i les aigües d'Esporles*, Palma, 2006.
- HABSBURG-LORENA, L.S., *Die Balearen*, Palma, 1991.
- HOMAR BESTARD, B.R., *Esporles. Imatges d'ahir*, Miquel Font, editor, Palma de Mallorca, 2006
- ORDINAS, G., "Les rutes de la neu: els camins de nevaters a la Serra de Tramuntana" a *La pedra en sec. Obra, paisatge i patrimoni*. Mallorca, 1997.
- ORDINAS, G., REYNÉS, A., *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana. Esporles*. Mancomunitat de Tramuntana, 2002.
- Pons-Moya, J. i Coll Conesa, J., *Observaciones sobre la estratigrafía y las dataciones absolutas de los sedimentos holocénicos de la Cova de Canet (Esporles, Mallorca)*, *Endins*, 12, 1986, pg. 31-34.
- VALERO I MARTÍ, G., *Camins i paisatges. Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*, Barcelona, 1992.
- VALLCANERAS, M., *Les cases de neu i els seus itineraris*, Grafiques Miramar, Mallorca, 2002.
- VIBOT, T., *Les possessions de Mallorca*, Vols. 1, 2, 3, Palma, 2008.

